

Commercialisering bedreigt Boeddhisme

De Boeddhistische Unie Nederland (BUN) en zorgverzekeraar Achmea verkennen de mogelijkheden om boeddhistische docenten in te zetten voor meditatiecursussen in het Leefstijltrainingscentrum van Achmea in Dalfsen. Klassieke boeddhisten vrezen dat het pure boeddhisme wordt uitgehold en vercommercialiseerd.

Achmea/Zilveren Kruis en de [BUN](#) werken al langer samen. Drie jaar geleden kwamen zij met een collectieve ziektekostenpolis voor boeddhisten. Initiatiefnemer was Jean Karel Hylkema, vooraanstaand boeddhist, oud-zakelijk-directeur van de Boeddhistische Omroep en destijds penningmeester van de BUN. Door deze polissen verdiende de BUN 18.000 euro. Door de provisie (van 750 afgesloten polissen), kwam de BUN volgens Hylkema uit de financiële problemen en kon het secretariaat blijven bestaan.

In ruil daarvoor is de BUN verplicht de polis te promoten onder de ruim veertig boeddhistische gemeenschappen (sangha's) en organisaties die bij haar zijn aangesloten, en Achmea te betrekken bij informatiedagen. Een aantal boeddhisten in Nederland ging die samenwerking al veel te ver.

Nu is er het plan om boeddhistische docenten in te zetten in het [Leefstijltrainingscentrum](#) (LTC) van Achmea in Dalfsen. In dit 'instituut voor persoonlijke ontwikkeling en gezondheidsmanagement' leren mensen na een hartinfarct of burn-out het vertrouwen in hun lichaam te herwinnen, na doorverwijzing van werkgever of huisarts.

Het idee is om de tweeduizend individuele deelnemers die het LTC jaarlijks behandelt naderhand een meditatiecursus aan te bieden voor 'ontspanning en stressreductie' en om 'weer in balans te komen', zegt een woordvoester van het LTC. Volgens haar is de kans groot dat de samenwerking al in 2009 begint.

„Het wordt geen boeddhistische cursus,” zegt Achmea-woordvoester Christine Rompa, „maar een meditatiecursus zoals je die op zoveel sportscholen kunt krijgen. Mediteren kun je prima loskoppelen van het boeddhisme.”

Het plan is nog pril. Toch doet het idee alleen al aardig wat stof opwaaien onder boeddhisten in Nederland. Er is angst voor uitholling en verarming van het boeddhisme. De meditatievorm in Dalfsen wordt waarschijnlijk mindfulness. Dat is een zeer populair geworden, praktische, afgeleide vorm van de boeddhistische vipassanameditatie, ontwikkeld door de Amerikaan Jon Kabat-Zinn in 1979.

[Mindfulness](#) is losgemaakt uit de religieuze, ethische en culturele context van het boeddhisme. Hierbij train je jezelf in zes tot acht weken om met aandacht en vanuit het nu te leven. Wetenschappelijk is aangetoond dat deze training stress en de kans op terugval in depressie of burn-out vermindert en pijn verlicht.

„Er zijn altijd naast elke religie commerciële randverschijnselen opgekomen”, zegt boeddhist Joop Romeijn, „Bij de kerk stonden vroeger al marktkraampjes, je ziet nu Boeddhabeeldjes bij de Blokker. Dat is hinderlijk. Het gaat een stap verder als boeddhistische leraren

mindfulnessstrainingen gaan geven die vergoed worden uit volksgezondheidsgelden. Dat schaadt de kern van het boeddhisme, dat wordt tot een consumptieproduct gemaakt. Mindfulness is een modeverschijnsel, wat is er over van het boeddhisme als de golf voorbij is?”

Meditatieleraar Zeshin van der Plas uit Leiden heeft geweigerd cursussen te geven voor het LTC. Vooral vanwege drukte, ‘een beetje’ vanwege de inhoud. Ook trok hij zich – ‘om persoonlijke redenen’ – terug als panellid op een onlangs gehouden symposium van de BUN, getiteld ‘Boeddhisme, een gezonde keuze’, over de link tussen gezondheid en boeddhisme. Hier was ook Achmea aanwezig. Van der Plas vond dat er te weinig ‘echte’ boeddhisten vertegenwoordigd waren. In een eerste opwelling schreef hij voor intern gebruik het artikel [‘Cocacola boeddhisme’](#).

Van der Plas zegt in een toelichting te vrezen dat boeddhisme een lege huls wordt als het gekoppeld wordt aan mindfulness. „Dan krijg je hetzelfde als wat met yoga is gebeurd. Yoga wordt geadviseerd voor de ontspanning. Het wordt overal aangeboden. Je hebt zwangerschaps- en poweryoga. Dat heeft met de oorspronkelijke yoga als religieuze training niets meer te maken.”

Het grote verschil tussen mindfulness en boeddhisme is het doel, zegt Van der Plas. „Het primaire doel van mindfulness is gezonder worden. Bij boeddhisme gaat het om inzicht krijgen in de werkelijkheid, ontdekken dat alles voortdurend ‘is’ en dat je daar niet aan mee hoeft te doen. Dat wil niet altijd zeggen dat je daar gezonder of rustiger van wordt. In die zin is boeddhisme soms eerder een ongezonde keuze. Gezondheid en rust kunnen wel bijwerkingen zijn. Het gevaar bij mindfulness is dat je bijwerkingen tot hoofdthema gaat maken.”

Psycholoog Hans Gijsen die aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam een promotieonderzoek opzet over de effecten van mindfulness op het boeddhisme, plaatst mindfulness in een ‘hedonistische context’. „Het gaat erom prettig in je leven te zitten. Het begrip lijden, essentieel in het boeddhisme, is vaak lastig. Boeddhisme is een voortdurende oefening.” Ook Romeijn ziet mindfulness als een soort [‘happiness-boeddhisme’](#) waarbij het gaat om de ontplooiing van het ik, terwijl het in het boeddhisme juist gaat om het loskomen van het ik.

Veel klassieke boeddhisten vinden het daarom geen goed idee als de BUN zich gaat verbinden aan deze toegepaste meditatievorm. Zo ook Jean Karel Hylkema. „Het zou niet mijn keuze zijn. Prima als boeddhistische docenten onder eigen naam daar cursussen geven, mindfulness kan best heilzaam zijn, maar leg geen link met het boeddhisme en de BUN. Ook moet je er erg voor oppassen dat je als boeddhistische organisatie gelieerd gaat worden met een zorgverzekeraar.”

Gijsen vraagt zich met andere boeddhisten af in hoeverre de BUN zich met die provisie van 18.000 euro niet te veel afhankelijk heeft gemaakt van Achmea.

Ook is er onder klassieke boeddhisten kritiek op het voornemen om boeddhistische leermeesters wellicht te gaan betalen voor hun lessen. Volgens de leer van Boedha moet alle kennis immers ‘om niet’ worden overgedragen. Boeddhistische docenten zijn daarom afhankelijk van vrijwillige giften. Zo oefenen de gevers zich meteen in vrijgevigheid.

De realiteit is dat steeds meer leermeesters genoodzaakt zijn over te stappen naar de commerciële mindfulnessstrainingen, waarvoor zij geld kunnen vragen. De schoorsteen moet immers blijven roken. Vipassana-leraar Johan Tinge draait om die reden sinds 2006 een trainingsinstituut voor mindfulness. „Ik heb het in mijn trainingen niet over het boeddhisme, om verwarring te voorkomen. Er is een spanningsveld tussen die twee.”

Toch hoeft wederzijdse invloed niet negatief te zijn, zegt Tinge. Mindfulness kan een effectieve methode zijn voor een betere gezondheid en kan dienen als een opstapje naar het ‘echte boeddhisme’.

Het trainingscentrum van Achmea neemt de kritiek uit boeddhistische kring serieus, zegt de woordvoerder. „Bij zoveel kritiek moeten we nadenken over hoe we de religieuze context van het boeddhisme in de meditatiecursussen in het LTC kunnen waarborgen. Ik weet zeker dat individuen daarin geïnteresseerd zijn. Boeddhisten hoeven zich dus geen zorgen te maken.”

Er is helemaal niets mis met commercie, stelt BUN-voorzitter Varamitra. „Prachtig toch al die Boeddhabeeldjes bij de Blokker?” Het initiatief om inhoudelijk met Achmea samen te werken en deze cursussen te geven, komt bij hem vandaan. „Boeddhisme staat in Nederland te veel met de rug naar de maatschappij, maar het is oorspronkelijk geworteld in de maatschappij.

De Boeddha liet zich ook onderhouden door bankiers, artsen en anderen. Veel tempels in Azië worden door bedrijven gesponsord. Monniken in sommige stromingen worden volledig door de leken onderhouden. Dat is in het Westen nog niet zo. Het boeddhisme verkeert hier nog in een embryonale fase. We zijn volledig afhankelijk van giften en moeten onszelf overeind houden. Dus moet je realistisch blijven. De BUN kon zonder de provisie van de zorgpolis, maar had weinig slagkracht. Met de samenwerking met Achmea hebben we onze ziel niet verkocht. Achmea en wij hebben gewoon een gezamenlijk belang.”

De voorzitter verklaart dat hij meer commerciële samenwerkingsideeën heeft. „Boeddhisme is business, boeddhisme is hot.” In januari gaat hij met een bank bespreken of mensen met ‘affiniteit met het boeddhisme’ daar een zogeheten BUN-spaarrekening kunnen open. Dat zou alle partijen wat kunnen opleveren. Varamitra is het met de critici eens dat mindfulness niet veel met het pure boeddhisme te maken heeft, ‘al ligt het boeddhisme wel aan de grondslag daarvan’. „Dat verschil moet je duidelijk maken aan cursisten. Via mindfulness kunnen mensen bij boeddhisme terecht komen.”

De grote meerderheid van de leden is het met Varamitra’s initiatief in Dalfsen eens, zegt de voorzitter. Na een oproep van de BUN hebben tien tot vijftien boeddhistische docenten interesse getoond in deelname. Hoe die samenwerking eruit komt te zien en of de docenten betaald gaan worden, hangt af van afspraken tussen Achmea en de docenten, zegt Varamitra. Betaald mogen worden voor je diensten, verschilt volgens hem per boeddhistische stroming. De BUN gaat daar verder tussenuit: „Wij faciliteren het alleen maar.”

Varamitra neemt alle kritiek ter harte en zegt zelf ook kritisch te blijven. „We blijven er in Dalfsen bij om te kijken of er geen misstanden ontstaan en dat er bijvoorbeeld geen slecht opgeleide mindfulnessstrainers worden ingezet. Wat voor vorm het westerse boeddhisme moet krijgen, is voor ons als BUN ook nog een zoektocht. We keuren niet alles goed.”

Reacties

Boeddhisme en zorgverzekeren

Ingediend door Bezoeker Bombo (Bezoeker) op woe, 07/01/2009 - 22:09.

Het boeddhisme is een leer die gaat over beëindiging van lijden. Mindfulness heeft in die context een heel andere betekenis, dan de succesformule van een zorgverzekeraar. Het kan niet samen gaan. Dat zou 100% ontkoppeld moeten worden, boeddhisme heeft niets met de westerse succesformules te maken, die alle gericht zijn op beter kunnen "meedoen". Bij dat "meedoen" zet het boeddhisme juist grote vraagtekens.

papieren versie Trouw

Ingediend door Bezoeker (Bezoeker) op woe, 07/01/2009 - 14:31.

In de papieren editie van Trouw van vandaag staat meer.
Dat wil ik u niet onthouden:

Veel klassieke boeddhisten vinden het daarom geen goed idee als deBUN zich gaat verbinden aan deze toegepaste meditatievorm. Zo ook Jean Karel Hylkema. „Het zou niet mijn keuze zijn. Prima als boeddhistische docenten onder eigen naam daar cursussen geven, mindfulness kan best heilzaam zijn, maar leg geen link met het boeddhisme en de BUN. Ook moet je er erg voor oppassen dat je als boeddhistische organisatie gelieerd gaat worden met een z o r g v e r z e k e r a a r. ” Gijsen vraagt zich met andere boeddhisten af in hoeverre de BUN zich met die provisie van 18.000 euro niet te veel afhankelijk heeft gemaakt van Achmea. Ook is er onder klassieke boeddhisten kritiek op het voornemen om boeddhistische leermeesters wellicht te gaan betalen voor hun lessen.

Volgens de leer van Boeddha moet alle kennis immers ‘om niet’ worden overgedragen. Boeddhistische docenten zijn daarom afhankelijk van vrijwillige giften. Zo oefenen de gevers zich meteen in vrijgevigheid. De realiteit is dat steedsmeer leermeesters genoodzaakt zijn over te stappen naar de commerciële mindfulnessstrainingen, waarvoor zij geld kunnen vragen. De schoorsteen moet immers blijven roken. Vipassana- leraar Johan Tinge draait om die reden sinds 2006 een trainingsinstituut voor mindfulness. „Ik heb het in mijn trainingen niet over het boeddhisme, om verwarring te voorkomen. Er is een spanningsveld tussendie twee.” Toch hoeft wederzijdse invloed niet negatief te zijn, zegt Tinge. Mindfulness kan een effectieve methode zijn voor een betere gezondheid en kan dienen als een opstapje naar het ‘echte boeddhisme’.

Het trainingscentrum van Achmea neemt de kritiek uit boeddhistische kring serieus, zegt de woordvoerder. „Bij zoveel kritiek moeten we nadenken over hoe we de religieuze context van het boeddhisme in demeditatiecursussen in het LTC kunnen waarborgen. Ik weet zeker dat individuen daarin geïnteresseerd zijn. Boeddhisten hoeven zich dus geen zorgen te maken.

” Er is helemaal niets mis met commercie, stelt BUN-voorzitter Varamitra.„Prachtig toch al die Boeddhabeeldjes bij de Blokker?” Het initiatief om inhoudelijk met Achmea samen te werken en deze cursussen te geven, komt bij hem vandaan. „Boeddhisme staat in Nederland te veel met de rug naar de maatschappij, maar het is oorspronkelijk geworteld in de maatschappij. De Boeddha liet zich ook onderhouden door bankiers, artsen en anderen. Veel tempels in Azië worden door bedrijven gesponsord. Monniken in sommige stromingen worden volledig door de leken onderhouden. Dat is in het Westen nog niet zo. Het

boeddhisme verkeert hier nog in een embryonale fase. We zijn volledig afhankelijk van giften en moeten onszelf overeind houden. Dus moet je realistisch blijven. De BUN kon zonder de provisie van de zorgpolis, maar had weinig slagkracht. Met de samenwerking met Achmea hebben we onze ziel niet verkocht. Achmea en wij hebben gewoon een gezamenlijk belang.”

De voorzitter verklaart dat hij meer commerciële samenwerkingsideeën heeft. „Boeddhisme is business, boeddhisme is hot.” In januari gaat hij met een bank bespreken of mensen met ‘affiniteit met het boeddhisme’ daar een zogeheten BUN-spaarrekening kunnen open. Dat zou alle partijen wat kunnen opleveren. Varamitra is het met de critici eens dat mindfulness niet veel met het pure boeddhisme te maken heeft, ‘al ligt het boeddhisme wel aan de grondslag daarvan’. „Dat verschil moet je duidelijk maken aan cursisten. Via mindfulness kunnen mensen bij boeddhisme terecht komen.”

De grote meerderheid van de leden is het met Varamitra’s initiatief in Daltsen eens, zegt de voorzitter. Na een oproep van de BUN hebben tien tot vijftien boeddhistische docenten interesse getoond in deelname. Hoe die samenwerking eruit komt te zien en of de docenten betaald gaan worden, hangt af van afspraken tussen Achmea en de docenten, zegt Varamitra. Betaald mogen worden voor je diensten, verschilt volgens hem per boeddhistische stroming. De BUN gaat daar verder tussenuit: „Wij faciliteren het alleen maar.”

Varamitra neemt alle kritiek ter harte en zegt zelf ook kritisch te blijven. „We blijven er in Daltsen bij om te kijken of er geen misstanden ontstaan en dat er bijvoorbeeld geen slecht opgeleide mindfulnessstrainers worden ingezet. Wat voor vorm het westerse boeddhisme moet krijgen, is voor ons als BUN ook nog een zoektocht. We keuren niet alles goed.”

[Het klopt dat Mindfulness](#)

Ingediend door Lars Lanke (Bezoeker) op woe, 07/01/2009 - 14:30.

Het klopt dat Mindfulness cursussen een scheef beeld kunnen geven van het boeddhisme. De kern van de zaak wordt vaak (niet altijd) buiten beschouwing gelaten en de "side-effects" worden de centrale focus. Dat is een probleem. En de Blokker Boeddha beeldjes staan symbool voor schaamteloos gegraai naar geld. Maar er is een belangrijk verschil tussen commerciële exploitatie en "vermaatschappelijking."

De beroemde boeddhistische leraar Thich Nhat Hanh constateert dat het Boeddhisme in het Westen nog niet echt wortel heeft geschoten en dat 'westers boeddhisme' nog steeds een randverschijnsel is die het oosten imiteert. Ik zie mindfulness als een bijdrage aan integratie.

Boeddha was er niet op uit om een "Boeddhisme" te creëren en in stand te houden. Zijn doel was om het lijden te verminderen. Mijns inziens draagt mindfulness hieraan bij, al is het op bescheiden schaal. Mensen met serieuze problemen worden daadwerkelijk geholpen. Dat vind ik te kostbaar om weg te vegen als "niet echt" of "niet zuiver genoeg." Nee, het is inderdaad niet de "algehele opheffing van lijden" of de "hoogste verlichting." Het is ook onrealistisch om te verwachten dat grote groepen mensen op dit moment die aspiratie hebben. Maar zo'n cursus kan wel een stap in die richting zijn. Boeddha stemde zijn overigens ook af op de behoefte van degene die hij voor zich had. Soms kwamen er dus "hoogstandjes" uit zijn mond en soms waren het hele praktische adviezen.

Mits men mensen er op wijst wat de kern van mindfulness vanuit het boeddhisme is, lijkt het mij prima om ze ermee aan de slag te laten gaan. Anders krijgen we een clubje elitair denkende boeddhisten die neerkijken op eenieder die nog niet op "hun niveau" oefent. Zoals mijn oma al zei: wie het kleine niet eert, is het grote niet waard.